

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ

(αποσπάσματα)

Εγχειρίδιον [1]

Δεν είναι τα πράγματα που τaráσσουν τους ανθρώπους, αλλά οι γνώμες σχετικά με αυτά τα πράγματα. Για παράδειγμα, ο θάνατος δεν είναι κάτι τρομερό, αλλιώς θα φαινόταν έτσι και στον Σωκράτη, αλλά η γνώμη ότι ο θάνατος είναι τρομερός, αυτό είναι το τρομερό πράγμα. Όταν λοιπόν εμποδιζόμαστε, ή ταρασσόμαστε, ή λυπόμαστε, ας μην κατηγορούμε ποτέ κανέναν παρά τους εαυτούς μας, που σημαίνει τις γνώμες μας. Είναι ίδιον ενός ανεκπαιδευτου να κατηγορεί τους άλλους εκεί που ο ίδιος σφάλλει. Το να κατηγορεί τον εαυτό του είναι ίδιον κάποιου που η εκπαίδευση του έχει αρχίσει. Το να μην κατηγορεί ούτε τον άλλο, ούτε τον εαυτό του είναι ίδιον κάποιου του οποίου η εκπαίδευση έχει ολοκληρωθεί.

Εγχειρίδιον [5]

Από τα πράγματα κάποια είναι υπό τον έλεγχο μας, ενώ άλλα δεν είναι. Υπό τον έλεγχο μας είναι η αντίληψη, η επιλογή, η επιθυμία και η αποστροφή, και εν συντομία, όλα όσα είναι έργα μας· δεν είναι υπό την εξουσία μας το σώμα μας, η ιδιοκτησία μας, η φήμη μας, τα αξιώματα και εν συντομία, όλα όσα δεν είναι έργα μας. Επιπλέον, τα πράγματα που είναι στην εξουσία μας είναι από την φύση ελεύθερα, ανεμπόδιστα, ακώλυτα· ενώ τα πράγματα που δεν είναι στην εξουσία μας είναι αδύναμα, υποκείμενα σε εμπόδια, δουλοπρεπή και όχι δικά μας.

Να θυμάστε λοιπόν, ότι εάν κάτι που είναι φυσικά δουλοπρεπές το νομίζετε να είναι ελεύθερο, και ό,τι δεν είναι δικό σας να είναι δικό σας, θα ταραχτείτε, θα λυπηθείτε και θα κατηγορήσετε και θεούς και ανθρώπους· ενώ αν νομίζετε δικό σας μόνο ό,τι είναι δικό σας, και ό,τι δεν είναι δικό σας, όπως πραγματικά είναι, όχι δικό σας, τότε κανείς δεν θα μπορέσει ποτέ να σας εξαναγκάσει, κανένας δεν θα σας εμποδίσει, δεν θα κατηγορήσετε κανέναν, δεν θα πείτε ποτέ ότι κάποιος είναι λάθος, δεν θα κάνετε ποτέ κάτι ενάντια στη θέληση σας, δεν θα αποκτήσετε κανέναν εχθρό, κανείς δεν θα σας βλάψει, ούτε θα υπάρχει κάτι βλαβερό που μπορεί να σας αγγίξει.

Αν λοιπόν επιθυμείτε τα παραπάνω ανώτερα αγαθά, θυμηθείτε ότι δεν πρέπει να καταβάλλετε καμία προσπάθεια να τα αποκτήσετε, αλλά θα πρέπει κάποια από αυτά να τα παρατήσετε τελείως, και άλλα πάλι να τα αναβάλετε προς το παρόν. Αλλά αν επιθυμείτε αυτά τα πράγματα και την ίδια στιγμή αξιώματα και πλούτο, ίσως δεν μπορέσετε να αποκτήσετε ούτε αυτά τα τελευταία, επειδή στοχεύετε τα προηγούμενα, και σίγουρα θα αποτύχετε να αποκτήσετε αυτά τα οποία μόνο φέρνουν ελευθερία και ευτυχία.

Κάντε λοιπόν συνήθεια σας από την αρχή να μελετάτε κάθε τραχιά εξωτερική εντύπωση και να λέτε: "Εξωτερική εντύπωση είσαι και καθόλου αυτό που μοιάζεις να είσαι." Μετά από αυτό εξετάστε την και δοκιμάστε την με τους κανόνες που έχετε, από τους οποίους ο πρώτος και σημαντικότερος είναι αυτός: Έχει να κάνει με τα πράγματα που είναι υπό τον έλεγχο μας ή με τα πράγματα που δεν είναι υπό τον έλεγχο μας· και, εάν έχει να κάνει με πράγματα που δεν είναι υπό τον έλεγχο μας, έχετε έτοιμη την απάντηση, "Δεν με αφορά".

- Εγχειρίδιον [7]

Συλλογίσου ότι είσαι ηθοποιός σε έργο, που ο Σκηνοθέτης θέλει· αν θέλει το έργο να είναι σύντομο, είναι σύντομο· αν θέλει μακροσκελές, είναι μακροσκελές· αν θέλει να παίξεις το ρόλο του ζητιάνου, θυμήσου να παίξεις ακόμα και αυτό το ρόλο ευφυώς· το ίδιο αν σε θέλει κουτσό, άρχοντα ή ιδιώτη. Γιατί αυτή είναι η δουλειά σου, να παίξεις καλά το πρόσωπο που σου δόθηκε· αλλά η επιλογή του ρόλου ανήκει σε Άλλον.

ΔΙΑΤΡΙΒΗ Β΄

(Αποσπάσματα)

Αν, στη Θέα των εξωτερικών πραγμάτων μένεις με το στόμα ανοικτό, αναγκαστικά θα κυλιέσαι πάνω κάτω, σύμφωνα με το θέλημα του κυρίου. Ποιος είναι αυτός, λοιπόν, ο κύριος; Αυτός που εξουσιάζει τα πράγματα που επιδιώκεις με ζήλο, ή που αποστρέφεται.

Τα υλικά πράγματα είναι αδιάφορα αλλά η χρήση τους δεν είναι αδιάφορη... Έτσι λοιπόν στην ζωή, το κυριότερο καθήκον είναι το εξής: να ξεχωρίζεις τα πράγματα, να τα διακρίνεις και να λες: «Τα εξωτερικά δεν εξαρτώνται από μένα. Η βούληση εξαρτάται από μένα. Που θα αναζητήσω το καλό και το κακό; Μέσα μου, σ' αυτά που είναι δικά μου» Από τα ξένα, όμως, τίποτα μην πεις ποτέ ότι είναι καλό ούτε κακό, ούτε ωφέλεια, ούτε ζημία ούτε τίποτα άλλο από αυτά.

Τι είσαι; Άνθρωπος. Αν βλέπεις τον εαυτό σου ως κάτι ανεξάρτητο, πρέπει, σύμφωνα με τη φύση, να ζήσεις μέχρι τα γηρατειά, να πλουτίσεις και να είσαι υγιής. Αν, όμως τον βλέπεις ως μέρος κάποιου όλου, εκείνο το όλο επιτάσσει τη μια να αρρωστήσεις, την άλλη να ταξιδέψεις στη θάλασσα και να κινδυνέψεις, την άλλη να βρεθείς στην ανάγκη και να πεθάνεις πριν την ώρα σου. Γιατί λοιπόν δυσανασχετείς;

.....

Ποιες περιστάσεις άνθρωπε; Αν ονομάζεις όσα σε περικυκλώνουν περιστάσεις, τότε όλα είναι περιστάσεις. Αν όμως ονομάζεις έτσι τα δύσκολα πράγματα, ποια η δυσκολία υπάρχει στο να καταστραφεί αυτό που έχει γεννηθεί; Αυτό που καταστρέφει είναι ή το μαχαίρι ή ο τροχός ή η θάλασσα ή το κεραμίδι ή ο τύραννος. Τι σε ενδιαφέρει από ποιο δρόμο θα κατέβεις στον Άδη; Όλοι είναι ίσοι.

«Κινδυνεύω το κεφάλι μου όταν είμαι κοντά στον Καίσαρα». Εγώ όμως που κατοικώ στη Νικόπολη, όπου γίνονται πολλοί σεισμοί, δεν κινδυνεύω; Και εσύ ο ίδιος όταν διαπλέεις την Αδριατική, τι διακινδυνεύεις; Όχι το κεφάλι σου;

Τα ανεξάρτητα από τη βούληση μου δεν έχουν καμιά σημασία για μένα.